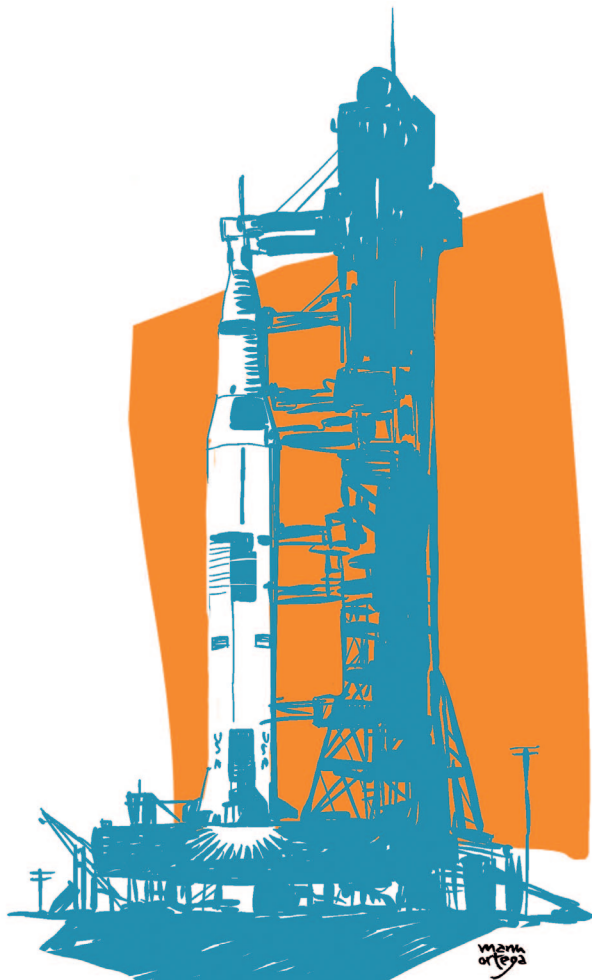

Poppy Northcutt

Ilargiraino eta bueltan

Egilea: Egoitz Etxebeste Aduriz · Elhuyar Zientzia

Irudiak: Manu Ortega · CC BY-NC-ND

“Houston, arazo bat izan dugu hemen” entzun zenean, ez zegoen kontrol-zentroan. ABCko kazetari batek deitu zionean jakin zuen oxigeno-tanga batek eztanda egin eta Apollo 13-ko hiru astronautak egoera arriskutsuan gelditu zirela. Haiek bueltan ekartzeko zer egingo zuten jakin nahi zuen kazetariak. Telebista piztu zuen. Eta berehala pentsatu zuen: “Hobe izango dut zentrorra joatea”.

Zentrotik ere saiatu ziren Poppyrekin harremanetan jartzten, baina ez zuten lortzen. Bi egun lehenago jaurtiketa ikusten izan zen Floridan, eta hurrengo egunera arte ez zen itzultzekoa. Iritsi orduko hasi zen lankideekin batera astronautak Lurrera nola ekarri pentsatzen eta kalkulatzten. Izan ere, Lurrera bueltatzeko kalkuluak egiteko programa Poppyk eta lankideek diseinatu zituen. Ezinbestekoa zen haien lana.

Egoera larria zen. Baina, lau egun geroago, 1970eko apirilaren 17an, onik itzuli ziren astronautak. “Eder-tasun-lehiaketa bateko partaide izandako eta John Swigert Jr. astronautarekin harreman erromantikoa izan duen emakume batek parte hartu du Apollo 13-ko eskifaia etxera onik ekartzen”, zioen hainbat egunkaritan argitaratu zen artikulu batek. “Poppy Northcutt, 26 urteko matematikari ilehori xarmagarria, Misioren Kontrol Zentroan lanean zegoen emakume bakarra zen, Apollo 13-ren larrialdian”, jarraitzen zuen erreportajeak.

Hedabide askotan goraiatu zituzten Northcutten dohainak: urrezko ilea, peka maitagarriak, hankapare bikaina, edo zein ongi gelditzen zitzaizkion minigonak. Lan hura agian polita zelako lortu zuela iradoki zuenik ere izan zen.

Frances Miriam Northcutt izena jarri zioten, baina anaiak Poppy deitu zion hasieratik. Berari gehiago gustatu zitzaion anaiak jarritakoa. Unibertsitatean matematikak ikasi zituen; batetik, gaitasun-test guztien arabera, matematikarako dohain handiak zituelako, eta, bestetik, emakumeen lanak saihestu nahi zituelako, eta gizonen lan hobeto ordainduak egiteko aukera izan. Lizentziatu eta berehala TRW agentzia aeroespazialean hasi zen lanean. NASA-rentzat lan egiten zuen agentzia hark, Apollo misioetan, hain zuzen ere.

“Inguruan nituen tipo haiei begiratu, eta pentsatu nuen: ‘hauek bezain argia haiz hi’”

Konputatzaile-gisa hasi zen lanean, oinarrizko kalkulatu monotonoak egiten. “*Computress* deitzen zioten nire lanari” kontatzen du Northcuttek [MAKERS: Women in Space](#) dokumentalean. “*Computress* guztiak emakumeak ginen, eta ingeniari guztiak gizonak”. Denen artean Ilargitik Lurrera itzultzeko programa diseinatu behar zuten. Benetan kontu garrantzitsua zela jabetuta, galderak egiten hasi zen. Eta gero eta galdera hobeak egiten zituen, tartean, programan akatsak zeudela erakutsi zuten galderak. “Inguruan nituen tipo haiei begiratu, eta pentsatu nuen: ‘hauek bezain argia haiz hi’. Programa gauero etxera eramaten hasi nintzen, eta alderantzizko ingeniaritza egiten. Laster, kode haren lerro guztiak irakurri zituen pertsona bakarra izango nintzen, seguruenik”.

Ingeniari-postura igo zuten. NASAko misioen kontrolean lan egin zuen lehen emakumea izan zen. 1968ko abenduan, 25 urterekin, Apollo 8 misioan, kontrol-mahai batean aritu zen. "Presio handia sentitu nuen, emakume bakarra nintzelako. Askoz nahiagoko nuen hamargarrena edo hogeigarrena izan". Beldur zen gauzak gaizki joanez gero, emakume batentzako moduko lanak ez zirela leporatuko zietela, eta horrek bidea itxiko ziela beste emakume batzuei. "Hor hasi nintzen kontzientzia hartzen, eta, parte batean, horregatik sartu nintzen gero feminismoan".

Apollo 8 misioan, astronautak lehenengoz Lurraren orbitatik atera eta Ilargira iritsi ziren. Haren inguruan bira eman eta Lurrera bueltatzea zen helburua. "Munduan gertatzen ari zen gauzarik zirraragarriena zen, zalantzarik gabe —dio Northcuttek—; munduko gauzarik zirraragarrienean ari nintzen lanean".

Espazio-ontziaren motorra piztu zuten Ilargiaren orbitan sartzeko. Ilargiaren atzean sartzera zihoa zen, eta, lehenengoz, komunikaziorik gabe geldituko ziren. "Maniobra garrantzitsu bat egin behar zuten, komunikaziorik gabe, eta, adibidez, indar gehiegi ematen bazioten Ilargiaren kontra joan zitezkeen", gogoratzen du Northcuttek. "Gelan geunden guztiok ez genuen arnasik ere hartzen, ez zegoen soinurik, soilik atzerako kontaktarena, eta komunikazio-arduradunarena, espazio-ontzira deitzen. Gure bihotzek ere ez zuten taupadarik egiten".

Denak geldi-geldi. Kalkulatutako denbora pasa zen. Berririk ez. "Berandutzen ari ziren segundo bakoitza benetan beldurgarria izan zen". Baina, halako batean, "Lortu dugu, lortu dugu", entzun zen espazio-ontzitik. "Ederra da zure ahotsa entzutea", erantzun zion komunikazio-arduradunak. "Miraria izan zen", gogoratzen du Northcuttek.

Lurrera itzultzea baino ez zen falta. Eta Northcuttek eta kideek egindako lanari esker, primeran atera

zen hori ere. Astronautak onik itsasoratu zirela ikusi zutenean, pozik ospatu zuten misioaren kontrol-zentroan. Northcutt zen festa hartako emakume bakarra.

Konturatzen hasi zen zerbait egin beharra zegoela emakume bakar gehiago ez egoteko. Handik urte batzuetara greba feministetan parte hartzen hasi zen, eta 1974an Houstongo udaleko Emakumeen Defendatzaile postua hartu zuen. Gogor egin zuen lan. Suhiltzaile eta polizia emakume gehiago egotea lortu zuen. Lanpostu horietarako eskatzen zen altueraren baldintza kentzea lortu zuen, eta emakumeen uniformetarako galtzak onartzea, gonak derrigorrezkoak baitziren. Bestalde, bortxatuak izan ziren emakumeek bortxaketa frogatzeko egiten zitzaien azterketa ginekologikoa ordaindu behar ez izatea ere lortu zuen. Eta soldatak berdintzeko lanean aritu zen.

Gero, bere ingeniari-postura itzuli zen, eta zuzenbide-karrera atera zuen, borroka feminista alde batera inoiz utzi gabe. Oraindik ere, 75 urterekin, ohikoa da manifestazioetan ikustea. ●

